

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

PROTOKOLL
2020-01-07
2020-01-24
2020-02-10
2020-06-02
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 104
Mål nr P 8051-19

RÄTTEN

Hovrättsråden Anna Tiberg, Ingrid Åhman, referent, och Ulf Wickström samt tekniska rådet Ewa Andrén Holst

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Föredraganden Leonard Örner

PARTER

Klagande

1. Varamons Vänner, 802516-1681

Ombud: Juristerna E J och O C

2. C J

Motpart

Motala kommun
591 86 Motala

SAKEN

Klagorätt

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, beslut 2019-06-28 i mål nr P 426-19

Motala kommun beslutade den 10 december 2018 att anta detaljplaner för kvarteren Tvättsvampen, Badgästen, Toppmurklan och Fjällskivlingen samt för fastigheterna

Dok.Id 1604545

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

Folkets Park 1 m.fl. Syftet med detaljplanerna är att möjliggöra en större besöksanläggning (semestercenter med badland, sport- och nöjesaktiviteter samt kommunal simhall), byggnader för tillfällig vistelse (hotell- och semesterbostäder), parkeringsytor och ett naturområde.

Föreningen Varamons Vänner och C J överklagade beslutet att anta detaljplan för kvarteret Fjällskivlingen till mark- och miljödomstolen som i det nu överklagade avgörandet avvisade föreningens överklagande.

Varamons Vänner och C J har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut och visa målet åter till mark- och miljödomstolen för prövning i sak.

Motala kommun har avstått från att yttra sig över föreningens överklagande. När det gäller C Js överklagande har kommunen vitsordat att hon är ägare till fastigheten X.

Efter föredragning fattar Mark- och miljööverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2020-06-05)

1. Mark- och miljööverdomstolen upphäver mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut såvitt avser C Js överklagande och visar målet i den delen åter till mark- och miljödomstolen för prövning av överklagandet.
2. Mark- och miljööverdomstolen avslår Varamons Vännerns överklagande.

Skälen för beslutet under punkten 1

Av utredningen framgår att C J tillsammans med B J äger fastigheten X i Motala. Fastigheten skiljs från det aktuella planområdet endast av en mindre väg. C J får därför anses vara berörd av beslutet att anta detaljplanen på ett sådant sätt att hon har rätt att överklaga det.

Skälen för beslutet under punkten 2

Ett beslut att anta en detaljplan, som innebär att ett område inte längre ska omfattas av strandskydd enligt 7 kap. miljöbalken, får enligt 13 kap. 13 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, överklagas av en sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken, dvs. som

1. har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen,
2. inte är vinstdrivande,
3. har bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år, och
4. har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd.

Den nu aktuella detaljplanen möjliggör semesterbostäder för tillfällig vistelse. Den innebär att vissa delar av planområdet inte längre ska omfattas av strandskydd. En ideell förening som uppfyller kraven i 16 kap. 13 § miljöbalken har därmed rätt att överklaga antagandebeslutet. Föreningen Varamons Vänner uppfyller kraven i punkterna 1, 2 och 4 i bestämmelsen. Frågan i målet är om kravet i punkten 3 medför att föreningen inte har rätt att överklaga.

Av den utredning som har getts in framgår att ett arbete för att värna om Varamon inleddes av en arbetsgrupp i april 2017 när planerna på en exploatering av de aktuella områdena hade kommit till allmänhetens kännedom. Denna grupp bildade våren 2018 föreningen Varamons Vänner som registrerades den 26 april samma år. Det innebär att föreningen, när den överklagade beslutet att anta detaljplanen, hade varit verksam under cirka åtta månader. Föreningen uppfyller alltså inte det krav som lagtexten ställer upp i punkten 3.

Kravet på viss verksamhetstid syftade till att klagorätten skulle förbehållas föreningar som hade stadga och livskraft i sin organisation. Talerätten skulle ges till breda organisationer, dvs. organisationer som inte skapats enbart för att under kort tid driva en viss fråga. (Se prop. 2004/05:65 s. 88.)

När det gäller miljöorganisationers rätt att överklaga har Högsta domstolen i NJA 2012 s. 921 uttalat att reglerna i Århuskonventionen innebär att det kan behöva göras nyanserade bedömningar, som endast i begränsad utsträckning lämnar utrymme för fasta och absoluta krav på exempelvis verksamhetstid och medlemsantal som kan upprätthållas i alla situationer. Tillämpningen av 16 kap. 13 § miljöbalken ska därför ske mot bakgrund av syftet att ge organisationerna en omfattande och lättillgänglig möjlighet att överklaga och detta ska gälla även i fall då återverkningarna på miljön inskränker sig till lokala förhållanden. Vidare anförde domstolen följande. Om en organisation inte svarar mot kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken, får det göras en bedömning av samtliga omständigheter i det enskilda fallet. Kriterierna får alltså aldrig ses isolerade från det bakomliggande syftet, nämligen att fastställa om organisationen är verksam på ett sådant sätt att den kan anses representera allmänheten, närmast för att bevaka allmänna naturskydds- eller miljöintressen. Därför får kriterierna ses som hållpunkter för bedömningen, inte som krav av självständig betydelse som i sig kan utesluta en rätt att överklaga.

Högsta domstolen har vidare i ett avgörande den 11 mars 2020 i mål Ö 6017-18 uttryckt att det vid en tolkning av bestämmelserna om överklaganderätt i ljuset av Århuskonventionens krav och målsättningar saknas anledning att vara så restriktiv och uppställa sådana krav på säkerhet angående konventionens innebörd, att Sverige riskerar att bryta mot konventionen (p. 28).

Frågan är om en organisation som inte uppfyller kravet att ha bedrivit verksamhet i Sverige under minst tre år ändå kan anses bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att den representerar allmänheten för att bevaka allmänna naturskydds- eller miljöskyddsintressen.

Av utredningen framgår att föreningen bildades för att värna om Varamon och förhindra den exploatering som denna och övriga fyra detaljplaner i ärendet möjliggör. Ett protokoll från föreningens årsmöte den 9 april 2019 visar att all föreningens verksamhet också har haft den inriktningen. Visserligen anges föreningens syfte något vidare i stadgarna. Men under den korta tid då föreningen har varit verksam har det

inte förekommit någonting som tyder på att föreningen avser att ta upp någon annan verksamhet än engagemanget i de aktuella planärendena.

Mark- och miljööverdomstolen gör bedömningen att föreningen Varamons Vänner, som har bildats i närtid med enda syfte att driva en viss uppkommen fråga i ett enskilt exploateringsföretag, inte bedriver sin verksamhet på ett sådant sätt att den kan anses representera allmänheten för att bevaka allmänna naturskydds- eller miljöintressen. Inte heller enligt Århuskonventionen ges den typen av organisationer talerätt. Det var därför riktigt att mark- och miljödomstolen avvisade föreningens överklagande.

Mark- och miljööverdomstolen prövar denna dag även frågor om talerätt beträffande övriga fyra detaljplaner (se Mark- och miljööverdomstolens mål P 7835-19, P 7838-19, P 7841-19 och P 8218-19).

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att beslutet överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga

Överklagande senast 2020-06-26

Leonard Örner

Protokollet uppvisat/